

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความสำคัญของการศึกษาระดับมัธยมศึกษา

การที่ประเทศจะเจริญก้าวหน้าได้นั้น ต้องมีการพัฒนาทุกด้าน คือ ด้านสังคม เศรษฐกิจ การปกครอง และการศึกษา การพัฒนาด้านการศึกษาเป็นการพัฒนากำลังคน ของชาติ จึงถือได้ว่าเป็นพื้นฐานของการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ในการให้การศึกษาแก่เยาวชนต้องคำนึงถึงความต้องการกำลังคนของชาติและความต้องการของสังคมเป็นสำคัญ ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่า การให้การศึกษาแก่เยาวชนเพียงเพื่อให้อ่านออกเขียนได้นั้น ยังไม่เป็นการเพียงพอ ในขณะที่เดียวกัน การที่จะลงทุนให้เยาวชนส่วนใหญ่ได้รับการ ศึกษาถึงระดับอุดมศึกษานั้นทำได้ไม่มากนัก เพราะเป็นการสิ้นเปลืองมาก และไม่มี ตำแหน่งงานระดับสูงมากพอที่จะให้ทำได้ อีกประการหนึ่ง ประเทศที่กำลังพัฒนาและมี ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางดารเกษตรอย่างประเทศไทยเรา มีความต้องการ กำลังคนระดับสูงน้อย กำลังคนที่เป็นแรงงานสำคัญในการพัฒนาประเทศจึงได้แก่กำลัง คนระดับกลาง ซึ่งได้แก่บุคคลที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ดังนั้นการให้การศึกษา แก่เยาวชนในระดับมัธยมศึกษาจึงมีความสำคัญในการผลิตกำลังคนที่ประเทศต้องการ

การลงทุนและความสูญเปล่าทางการศึกษา

การจัดการศึกษาของประเทศเป็นการลงทุนอย่างหนึ่ง การลงทุนใช้จ่ายทาง การศึกษาทั้งทางด้านกำลังคน กำลังเงิน และวัสดุอุปกรณ์ ถือว่าเป็นการช่วยให้ประเทศ มีกำลังคนที่มีประสิทธิภาพ ช่วยขยายรายได้ของประชาชาติให้สูงขึ้น

ชำระ บัณฑิต¹ กล่าวถึงการได้รับการศึกษาที่มีผลต่อรายได้ประชาชาติของสหภาพโซเวียตในปี ค.ศ. 1924 ว่า คนงานที่ได้รับการศึกษา 4 ปี มีรายได้สูงกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษาเลยถึงร้อยละ 79 ผู้ที่ได้รับการศึกษา 7 ปีมีรายได้สูงกว่าเป็นร้อยละ 235 และผู้ที่ได้รับการศึกษาถึงระดับอุดมศึกษาจะมีรายได้สูงกว่าถึงร้อยละ 320

จากความสำคัญของการศึกษาดังกล่าว ชนุ แสงวงศ์² กล่าวว่า ทุกประเทศจึงเร่งพัฒนาการศึกษาของตนเป็นการใหญ่ และในปีการศึกษา 2507 ผู้เชี่ยวชาญธนาคารโลกได้คำนวณการลงทุนทางการศึกษาของไทย พบว่า ประเทศไทยมีการลงทุนเพื่อการศึกษาทั้งหมด จากงบประมาณแผ่นดิน จากเอกชนอุตสาหกรรม และจากค่าเล่าเรียน รวมเป็นอัตราร้อยละ 3.2 ของรายได้ประชาชาติ และคาดว่าจะการลงทุนจะเพิ่มเป็นร้อยละ 5 ใน พ.ศ. 2523

การลงทุนใช้จ่ายทางการศึกษา ถ้าได้ผลไม่คุ้มค่า ไม่ตรงตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ แสดงว่าการลงทุนนั้นมีความสูญเปล่า ความสูญเปล่าทางการศึกษาดังกล่าวเกิดได้หลายลักษณะ เช่น การไขว่คว้าหาอาคารสถานที่ และการใช้เงินงบประมาณที่ไม่คุ้มค่า ตลอดจนการสอบตกซ้ำชั้นและการออกกลางคัน เป็นต้น

---

¹ชำระ บัณฑิต, "เศรษฐกิจทางการศึกษาในปัจจุบัน," ประมวลบทความการวางแผนการศึกษา (กรุงเทพมหานคร. กองวางแผนการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2513), หน้า 47.

²ชนุ แสงวงศ์, "การลงทุนและความสูญเปล่าทางการศึกษา," เรื่องเดียวกัน, หน้า 61.

จากการสัมมนาเรื่อง การใช้ทรัพยากรทางการศึกษา เรื่อง เจริญชัย¹ ได้รายงานเกี่ยวกับความสูญเปล่าทางการศึกษาว่า การสอบตกซ้ำชั้น และการออกกลางคันของนักเรียนเป็นปัญหาความสูญเปล่าทางการศึกษาที่เห็นได้ชัดที่สุด จะเห็นว่าในระยะปีการศึกษา 2515-2518 โรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาลมีนักเรียนสอบตกซ้ำชั้นและออกกลางคันประมาณร้อยละ 11-13 ต่อปี และเมื่อคิดเป็นเงินงบประมาณที่รัฐต้องสูญเสียแล้วพบว่า ในปี 2515 รัฐบาลต้องเสียเงินไป 61,633,400 บาท ในปี 2516 เสียไป 78,390,500 บาท และอีก 88,851,700 บาท ในปี 2517 ในด้านอาชีวศึกษาได้รายงานว่ ในระหว่างปี 2514-2516 นักเรียนอาชีวศึกษาระดับมัธยมศึกษา วิชาชีพชั้นสูง และฝึกหัดครู มีนักเรียนตกซ้ำชั้นและออกกลางคันประมาณร้อยละ 6.0, 9.0 และ 4.0 ต่อปีตามลำดับ ซึ่งต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาสายสามัญ แต่โดยที่ค่าใช้จ่ายรายหัวสูง ความสูญเปล่าในเรื่องนี้ของอาชีวศึกษาจึงสูงมาก คือประมาณ 29,410,460 บาท ในปี 2516

จากการวิจัยของ สุกิจ สุวานิช² พบว่า ค่าใช้จ่ายที่รัฐต้องสูญเสียไปเนื่องจากการออกกลางคันและการใช้เวลาเรียนเกินกำหนด ของนักศึกษาวิทยาลัยครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5 แห่ง ในปีการศึกษา 2512-2514 รวม 3 รุ่นเป็นเงิน 6,476,796 บาท ในแต่ละรุ่นมีนักศึกษาออกกลางคันเป็นจำนวนร้อยละ 4.32, 7.67 และ 10.99 ตามลำดับ เมื่อรวมนักศึกษาทุกรุ่นของ 5 วิทยาลัยแล้วมีนักศึกษาออกกลางคันถึง 795 คน จากจำนวนนักศึกษาทั้งหมด 9,562 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 8.31

¹เรื่อง เจริญชัย, "การใช้ทรัพยากรทางการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา," ใน เอกสารหมายเลข 6 ประกอบการสัมมนาเรื่อง "การหามาตรการเพื่อให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและเทคนิคการหาแหล่งเงินเพื่อจัดการศึกษา," (โรงแรมรถไฟ หัวหิน ประจวบคีรีขันธ์: 5-7 มิถุนายน 2519), หน้า 9-18.

²สุกิจ สุวานิช, "ลักษณะการสูญเปล่าทางการศึกษาของวิทยาลัยครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518), หน้า 64-68.

ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 3¹ ได้กล่าวถึงปัญหาของการพัฒนาการศึกษาในระยะที่ 2 (2511-2514) ว่า ปัญหาสำคัญประการหนึ่งของการจัดการมัธยมศึกษา ได้แก่ ปัญหาความสูญเปล่าอันเนื่องมาจากนักเรียนออกกลางคัน ช้าชั้น หรือสอบไล่ตก ทำให้การจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาไม่สามารถสนองความต้องการกำลังคนระดับกลางได้อย่างเต็มที่

เมื่อสิ้นสุดการพัฒนาการศึกษาในระยะที่ 3 (2515-2519) แล้ว ผลการพัฒนาในระดับมัธยมศึกษาปรากฏในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 4² (2520-2524) ว่า การปรับปรุงการศึกษาในด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการผลิตยังไม่ดำเนินไปได้เท่าที่ควร ความสูญเปล่าในลักษณะของการออกกลางคันและการตกช้าชั้นยังมีอยู่มาก กล่าวคือ ในระยะปีการศึกษา 2514-2518³ มีนักเรียนในสังกัดกองการมัธยมศึกษาออกกลางคันเป็นจำนวนมาก (ดูตารางประกอบในภาคผนวก ก) และมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุก ๆ ปี ซึ่งดูเหมือนว่าในระยะเวลาดังกล่าวไม่ได้มีการแก้ปัญหการออกกลางคันแต่อย่างใด

จากข้อมูลดังกล่าวมา ผู้วิจัยเห็นว่า การออกกลางคันของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาเป็นความสูญเปล่าทางการศึกษาที่สำคัญลักษณะหนึ่ง สมควรที่จะได้ศึกษาถึงสาเหตุหรือองค์ประกอบที่ทำให้เกิดปัญหาดังกล่าว ซึ่งเรื่องนี้ยังไม่มีผู้ใดทำการศึกษามาก่อน และ

¹สำนักงานสภาการศึกษาแห่งชาติ, แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2515-2519 (กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงศึกษาธิการ, 2515), หน้า 15-19.

²สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2520-2524 (กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงศึกษาธิการ, 2520), หน้า 5.

³กองแผนงาน, กรมสามัญศึกษา, สถิติการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2514-2518 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษรไทย, 2519), หน้า 17.

ถ้าได้มีการศึกษาอย่างละเอียดแล้ว ผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อการออกกฎหมาย
ซึ่งผู้วิจัยเป็นข้าราชการในสังกัดด้วยเป็นอย่างมาก

เมื่อกล่าวถึงสาเหตุของการออกกลางคัน ผู้วิจัยหมายถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ที่
มีส่วนทำให้นักเรียนต้องออกจากโรงเรียนก่อนที่จะสำเร็จการศึกษาในแต่ละระดับ ซึ่งอาจ
เป็นองค์ประกอบที่เกิดจากทางโรงเรียน ทางบ้าน สังคม และตัวนักเรียนเองอย่างใด
อย่างหนึ่ง หรือหลาย ๆ อย่างปนกัน

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาจำนวนนักเรียนที่ออกกลางคัน ในระดับมัธยมศึกษา สังกัดกองการ
มัธยมศึกษา ในปีการศึกษา 2519
2. เพื่อศึกษาถึงสภาพทางครอบครัว สังคม การเรียน ตลอดจนสุขภาพของ
นักเรียนมัธยมศึกษาที่ออกกลางคัน
3. เพื่อศึกษาถึงองค์ประกอบบางประการที่เป็นสาเหตุให้นักเรียนระดับมัธยม
ศึกษาต้องออกกลางคัน
4. เพื่อประมาณค่าความสูญเสียค่าทางการศึกษาที่เนื่องมาจากการออกกลางคัน
ของนักเรียนในระดับนี้

แนวเหตุผลที่สำคัญในการวิจัย

1. การออกกลางคันของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาจะต้องมีสาเหตุ
2. สาเหตุนั้นอาจเนื่องมาจากสภาพทางครอบครัว สังคม โรงเรียน และตัว
ของเด็กเอง
3. การศึกษาถึงสาเหตุของการออกกลางคันของนักเรียนในระดับนี้ยังไม่มีผู้ใด
ทำมาก่อน ถ้าทำให้ถูกต้องก็ย่อมจะทำให้เข้าใจสภาพของเด็กที่ออกกลางคันในด้านต่าง ๆ
ได้ดี และเพื่อจะได้ดำเนินการแก้ไขอย่างถูกต้อง
4. สาเหตุของการออกกลางคันถ้านำมาแจกแจงเป็นข้อ ๆ ตามลำดับความ

สำคัญแล้ว ย่อมจะเป็นแนวทางในการช่วยเหลือนักเรียนได้ถูกต้องตามความจำเป็น

ขอบเขตของการวิจัย

1. ทำการวิจัยเฉพาะการ ออกกลางคันของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในสังกัด กองการมัธยมศึกษา ในปีการศึกษา 2519 เท่านั้น
2. ประชากรที่ใช้หาข้อมูลในการทำวิจัยได้แก่ ครูประจำชั้น และเพื่อนสนิทของ นักเรียนที่ออกกลางคัน รวมทั้งเจ้าหน้าที่แผนกทะเบียนของโรงเรียนด้วย
3. การวิจัยมุ่งศึกษาถึงองค์ประกอบที่เป็นสาเหตุของการออกกลางคันของนักเรียน เป็นสำคัญ

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ผลของการวิจัยจะเป็นตัวแทนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกองการมัธยมศึกษา ทั้งประเทศ ในปัจจุบัน
2. ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยเป็นความเข้าใจของครูประจำชั้น ข้อเท็จจริงที่ได้จาก เพื่อนของนักเรียนที่ออกกลางคัน และข้อมูลที่ได้จากแผนกทะเบียนของโรงเรียนซึ่งไม่ได้เป็น ข้อมูลที่เก็บไว้เพื่อการวิจัยโดยเฉพาะ ดังนั้นข้อมูลที่ได้จึงไม่ควรบงกชวณบริบูรณ์

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การออกกลางคัน หมายถึง การที่นักเรียนออกจากโรงเรียนมัธยมศึกษา ก่อนสำเร็จการศึกษาในแต่ละระดับ ในลักษณะใด ลักษณะหนึ่ง

ความสูญเปล่าทางการศึกษา หมายถึง ค่าใช้จ่ายรายหัวของนักเรียนในระดับ มัธยมศึกษาที่รัฐบาลต้องสูญเสียไปในปีการศึกษา 2519.

โรงเรียนมัธยมศึกษา	หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดกองการมัธยมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
เพื่อนใกล้ชิด	หมายถึง เพื่อนนักเรียนที่สนิทและรู้จักกับนักเรียนที่ออกกลางคันมากที่สุด
ครูประจำชั้น	หมายถึง ครู อาจารย์ที่ทำหน้าที่อบรมสั่งสอนให้คำปรึกษาแก่นักเรียนประจำแต่ละชั้น ในการวิจัยเรื่องนี้ใช้ครูประจำชั้นที่มีนักเรียนในชั้นที่ตนรับผิดชอบออกกลางคัน ในปีการศึกษา 2519 เท่านั้น
ปีการศึกษา 2519	หมายถึง ระยะเวลาตั้งแต่วันที่ 20 พฤษภาคม พ.ศ. 2519 ถึงวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2520
มัธยมศึกษาตอนต้น	หมายถึง ระดับชั้นเรียนตั้งแต่มัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 สายสามัญศึกษา
มัธยมศึกษาตอนปลาย	หมายถึง ระดับชั้นเรียนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 5 สายสามัญศึกษา

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

1. เพื่อเป็นแนวทางแก่ผู้บริหารการศึกษาที่จะได้ทราบถึงจำนวนและสาเหตุของการออกกลางคันของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา แล้วหาทางแก้ไข อันจะทำให้ความสูญเปล่าทางการศึกษาลดลง
2. เพื่อเป็นแนวทางแก่ครูแนะแนวและครูประจำชั้นในการช่วยเหลือนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา ให้สามารถเรียนต่อไปได้จนจบการศึกษาในแต่ละระดับ
3. เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยต่อไป